

Concertino pentru vioară și orchestră de Vasile Filip

Născut odată cu secolul nostru, Vasile Filip părea să se îndrepte spre o carieră de violonist virtuoz, mai ales după ce George Enescu îl descoperă la Iași, în perioada de restriște a refugiului din timpul primului război mondial, și sprijină debutul său public acompaniindu-l de la pupitrul dirijoral al orchestrei simfonice ieșene în *Concertul în Re major* de Paganini. După studii strălucite la Conservatorul din Paris și numirea sa, în 1926, ca profesor de vioară la Conservatorul din București, Vasile Filip avea să se consacre însă activității didactice, care i-a adus satisfacția de a forma numeroase generații de violoniști, afirmați cu autoritate în viața muzicală a țării noastre și dincolo de hotare. În același timp, el s-a ocupat însă și cu compoziția, dând la iveală o seamă de lucrări camerale, dedicate în chip evident mai cu seamă viorii. Mai recent, Vasile Filip a terminat de scris și o piesă concertantă, pe care fostul său discipol, violonistul Mihai Constantinescu, a ținut s-o prezinte în primă audiție în semn de omagiu pentru maestrul său, cu prilejul concertului simfonic al Filarmonicii „George Enescu” desfășurat sub bagheta dirijorului iugoslav Gika Zdravković.

După cum o indică și titlul *Concertino pentru vioară și orchestră*, lucrarea este concepută în proporții miniaturale: execuția ei durează în total 12 minute, cele trei părți care o compun nedepășind în medie 4 minute fiecare. În asemenea condiții, nu poate fi vorba de o dezvoltare tematică în maniera clasică a genului, ci doar de expunerea unor teme, alternativ la vioară solistă și la orchestră. În plus, partea I (*Allegro moderato*) cuprinde și o cadență de virtuozitate a viorii, care ocupă mai bine de jumătate din durata acestei mișcări. Temele folosite sînt de evidentă expresie folclorică românească; în părțile extreme, ele au un caracter jucăuș, în timp ce tema părții mediane este cantabilă, doină. Prin întreaga ei concepție, lucrarea denotă influența stilului practicat la începuturile dezvoltării muzicii noastre simfonice, vădind limitele autorului în ce privește mai ales folosirea orchestrei acompaniatoare. Partea solistică, în schimb, este scrisă violonistic, oferind interpretului posibilitatea de a-și desfășura în voie calitățile. Este ceea ce Mihai Constantinescu a folosit din plin, manifestându-și în felul acesta recunoștința față de profesorul său, prezent în sală.

În aceeași seară, Mihai Constantinescu a deținut partea solistică și în *Concertul nr. 1 în Do major* de Haydn, prilej de a-și demonstra virtuozitatea în trăsăturile largi, bogat ornamentate, ale părții I, în amplul solo în stil de serenadă al părții a II-a și în tema sinuoasă, cu alură dansantă, a Finalului. În mod regretabil, nu s-a folosit aci clavecinul, prescris de partitură, și căruia îi revine un rol destul de important, mai ales în *Adagio*, unde acordurile sale sînt chemate să se îmbine cu pizzicatele coardelor.

Dirijorul Gika Zdravković s-a impus, la rîndul său, oferindu-ne o versiune plină de măreție și de opulență orchestrală — deși nu îndeajuns de finisată

sub raportul nuanțelor — a Uverturii *Leonora nr. 3* de Beethoven și o execuție spectaculară și contrastantă a *Simfoniei nr. 4 în fa minor* de Ceaikovski, remarcabilă prin obiectivitatea stilului și prin refuzul de a se lăsa pradă efuziunilor sentimentale.

Ion Voicu — Valentin Gheorghiu

Pare ciudat și totuși aceasta este realitatea: cei doi artiști care domină de trei decenii violonistica și pianistica românească — Ion Voicu și Valentin Gheorghiu — n-au apărut pînă în prezent niciodată alături pe același podium de concert. Prima lor întîlnire — în cadrul unui recital de sonate, înscris în ciclul de șase concerte destinate să marcheze împlinirea de către Ion Voicu a 35 de ani de activitate artistică — a stîrnit de aceea un interes considerabil în rîndurile unui public numeros, care a populat sala Ateneului pînă la ultimul loc, ba chiar dincolo de acesta. Întrebarea firească, ce și-o puneau toți cei prezenți, era dacă virtuozitatea strălucită a lui Ion Voicu și rigoarea stilistică a lui Valentin Gheorghiu vor putea fi aduse la un numitor comun, condiție indispensabilă pentru un cuplu de interpreți de sonate, la care vioara și pianul se constituie ca parteneri egali în drepturi.

Prima lucrare a programului, *Sonata în Mi bemol major op. 12 nr. 3* de Beethoven, nu a putut oferi un răspuns întru totul edificator. Cei doi artiști păreau să se studieze reciproc, o oarecare nervozitate — explicabilă, desigur, prin sentimentul de răspundere resimțit de fiecare dintre ei față de noul partener — influențînd articularea cursivă a temelor. Apoi, însă, odată cu *Sonata nr. 2 în fa minor, op. 6* de George Enescu, s-a produs miracolul desăvîrșitei omogenizări a discursului celor două instrumente Amintind, în programul de sală, înregistrarea „de referință” a acestei sonate — cu Enescu la vioară și Lipatti la pian — Eugen Pricope exprima dezideratul ca interpretarea din această seară să rămînă „clasică”. Dorința sa a fost împlinită cu prisosință de către Ion Voicu și Valentin Gheorghiu, care s-au dovedit, ambii, „enescieni” prin excelență, capabili să deslușească și să redea intențiile autorului, dincolo de indicațiile partiturii, în esența lor cea mai tainică și mai adînc omenească.

În continuare, *Sonata în sol minor* de Debussy și *Sonata* de Ravel au marcat tot atîtea etape ale unui drum mereu ascendent, spre culmile cele mai înalte ale artei interpretative camerale. Melodia abundentă, brusc întreruptă de întorsături ironice, perfecțiunea formală surizătoare a construcției, au fost evidențiate în condițiile unui finisaj instrumental deplin și ale unei intuiții stilistice fără cusur. Aceste calități se situează dincolo de virtuozitatea pură și de obiectivitatea expresivă. Ele sînt puse în slujba unui lirism temperat, de ținută elevată, antrenat de o intensă emoție interioară și frînat de o viziune lucidă a punctului exact, la care impulsurile inimii riscă să deplaseze linia stilului.

După un asemenea „debut” plin de semnificații, cuplul Ion Voicu — Valentin Gheorghiu și-a cucerit,